

הוריות ט

שווערד

1. רמב"ם הלכות שגגות פרק י הלכה ז

המלך וכהן משיח מביאין קרבנן על שבועת העדות או על שבועת ביטוי או על טומאת מקדש וקדשיו כשאר הדיוטות, שלא חילק הכתוב קרבן מלך מקרבן הדיוט ומקרבן כהן משיח אלא במצוות שחייבים על שגגתן חטאת קבועה כמו שביארנו אבל בקרבן עולה ויורד כלן שוים, כבר ביארנו בהלכות שבועות אימתי יהיה חייב על שבועת העדות ועל שבועת שגגת ביטוי ואימתי יהיה פטור עליהן ועל אי זו דרך יהיה חייב קרבנות הרבה כמנין השבועות ועל אי זה דרך לא יהיה חייב אלא קרבן אחד, ובהלכות מחוסרי כפרה אבאר באיזה דרך תתחייב היולדת והמצורע קרבנות הרבה ובאי זה דרך יתחייב כל אחד מהן קרבן אחד. השגת הראב"ד: מביאין קרבנן על שבועת העדות. א"א אין המלך חייב בשמיעת קול ולא המשיח בטומאת מקדש וקדשיו.

2. כסף משנה הלכות שגגות פרק י הלכה ז

המלך וכהן משיח מביאין קרבנן וכו'. כתב הראב"ד מביאין קרבנן על שבועת העדות א"א אין המלך חייב בשמיעת הקול וכו'. וטעמו מדתנן בפ"ב דהוריות (דף ח'): על ב"ד וכהן משיח אין חייבים על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהן דברי ר"י הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולם חוץ משמיעת קול שהמלך לא דן ולא דנין אותו וסובר דהלכה כר"ע. וטעם רבינו מדתנן בההוא פירקא בתר הכי על שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורים והיחיד והנשיא והמשיח חייבים אלא שאין כ"ג [משיח] חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר"ש ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר ושתי משניות אלו סותרות זו את זו דברישא קתני שאין כהן משיח חייב על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ובסיפא קתני שהוא חייב עליהם ולפיכך הוצרך לפרש דמאי דקתני ברישא שאין כהן משיח חייב על אלו היינו לענין שאם הורה לעצמו שוגג ועשה שוגג שדינו שמביא פר כמו שנתבאר בפט"ו ועל שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו אינו חייב להביא פר כדין כהן משיח ומאי דקתני בסיפא שעל שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו חייב כהן משיח היינו לומר שחייב להביא קרבן עליהם כשאר ההדיוטות וכ"כ רבינו ז"ל בפירושו המשנה דייקא דקתני בסיפא ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד שהוא קרבן הדיוט. ולענין דברי ר"ע סובר רבינו שאין הלכה כר"ע משום דמשמע דיחידאה הוא ...

3. קרן אורה על מסכת הוריות דף ח/ב

ועיין בירושלמי במתניתין משמע קצת דריה"ג לא פליג אלא אנשיא, דקאמר התם טעמא מקרא דאם לא תשיג ידו פרט לנשיא שאינו בדלות, התיבון והרי משיח שאינו בדלות כצ"ל, משמע דפריך להאי טעמא אמאי לא אמר ריה"ג דמשיח נמי פטור מכולן, ופריך עוד על האי טעמא א"כ לא יטמא הנשיא בצרעת מפני שאינו בדלות, ומייתי נמי התם טעמא דעולא וקרא דכי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב בכולן, ופריך עליה אלא מעתה אשה לא תתחייב על ביאת מקדש מפני שאינה חייבת בכולן דאשה אינה מעידה, והיה נראה ליישב קושיות אלו דלא ממעטינן מקרא דכי יאשם או מקרא דלא תגיע ידו, אלא נשיא ומשיח משום דמצינו בכל הקרבנות דחלוקים המה משאר העם, ולהכי כיון דשמעין מקרא דכי יאשם או מקרא דלא תגיע ידו, דהפרשה לא איירי בהם, תו לא מצינו למילף אותם לחיובא משאר העם, כיון דחלוקים המה בשאר קרבנות, אבל לענין אשה שפיר ילפינן לענין טומאת מקדש ולביטוי שפתים מאיש לחיובא, דהשוה הכתוב אשה לאיש, דלא איכפת לן במה שאינה בשמיעת הקול, וכן לענין קרבן צרעת דאין באים לכפרה אלא לאישתרוי בקדשים, בזה שוה נשיא ומשיח לכל ישראל, ולשפיר נוהג בהן כל דין צרעת כמו בכל ישראל, ומש"ה לא הוזכרו הנך פירכי בש"ס דילן. עוד נראה לומר דבאשה אשכחן קרבן שבועת העדות, כגון להעיד באשה שזינתה אחר סתירה, דאשה נאמנת להעיד ע"ז, כדאמרין בשבועות (ל"ב ע"א) הכל מודים בעד טומאה דחייב, אלא דלפ"ז גם בנשיא מצינו שבועת העדות בכה"ג לפי מה שכתבו התוס' בסנהדרין (כוונתו כפיה"נ ל"דף י"ח ע"ב ד"ה מעיד) ובשבועות (ל" ע"ב ד"ה אבל) דלמילתא דאיסורא גם הנשיא מחוייב להעיד, ועדות טומאה הוי מילתא דאיסורא, ועיין בהל' מלכים פ"ג (ה"ז) שנסתפק בזה הכסף משנה לדעת הרמב"ם ז"ל אי נשיא ואפילו כהן גדול מחוייב להעיד במילתא דאיסורא ולקמן יתבאר עוד מזה:

4. ספר בניהו בן יהודע על הוריות דף ט/א

בכח ובנוי בעושר ובחכמה. י"ל הלא החכמה גדולה מכולם והוה ליה למימר ברישא. ונ"ל בס"ד כפי סדר ביאתם לאדם נקטינהו, כי תחלת הכל יתגלה בו הכח והגבורה, אח"כ נוי הפנים שהוא הזקן דכתיב הדרת פנים זקן, כי בלא זקן נראה כמו צורת הנקבה ואין לו נוי איש, ואחר שנעשה לו זקן יצא מבית הספר ויעוסק בסחורה ויתעשר כי קודם זה היה אוכל משלחן אביו ולית ליה מגרמיה מידי, ואח"כ יגדל בשנים יותר וישתלם בחכמה כמ"ש [איוב ל"ב ז'] אמרתי ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה:

5. תלמוד בבלי מסכת הוריות דף יב/ב

דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם פר הבא על כל המצות ופר יום הכפורים ועשירית האיפה ולא פורע ולא פורם אבל הוא פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל [ואינו חולק] מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש ומשמש בשמונה כלים וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יום הכפורים ועשירית האיפה ...

6. ספר באר שבע על הוריות דף יב/ב

וכולן נוהגין במרובה בגדים. קשה לי אמאי פטור על טומאת מקדש וקדשיו, שהרי מרובה בגדים חטאתו שוה ליחידים כשבה או שעירה, כדפרש"י בהדיא לעיל במשנה (ז, א), ובסוף פרק שני (ט, ב) מפרש רבא טעמא דרבי שמעון מי שחטאתו שוה ליחידים כו'.

7. רמב"ם הלכות שגגות פרק טו

הלכה ז: כהן גדול שנמשח בשמן המשחה ועבר מעבודתו מפני מום או זקנה וכיוצא בהן וחטא בשגגה זו מביא פר על שגגתו, לפי שאין בין כהן משיח המשמש לכהן משיח שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה של כל יום שאין מקריב אותן אלא כהן המשמש בכהונה גדולה, אבל פר הבא על כל המצוות שוים הם בו.

8. קרו אורה על מסכת הוריות דף י/א

גמרא שיכול והלא דין הוא ומה נשיא כו'. יש לדקדק מאי ק"ו הוא זה הא משיח שעבר עדיין בקדושתו קאי לכל דיני כהונה גדולה כדתנן לקמן, ומש"ה מביא פר אפילו אחר שעבר, אבל נשיא שעבר הרי הוא כהדיוט והיכי מצינן למילף חד מחבריה, ועוד למה לי קרא כלל למשיח שמביא לשעבר, ולנשיא שהוא כהדיוט, תיפוק ליה מסברא כיון דזה בקדושתו קאי וזה בטלה קדושתו, ואין לומר דהא גופא בעי למילף אי בקדושתו קאי אי לא, דא"כ מאי מועיל לזה חומר של שגגת מעשה, והרמב"ם ז"ל (פס"ו משגגות ה"ז) כתב באמת בטעמא דמתניתין דמש"ה משיח שעבר מביא פר לפי שאין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ, ונשיא שעבר הרי הוא כהדיוט, וכן משמע בירושלמי בפרקין (ה"א) דטעמא דמתניתין כן הוא, דאמר משיח שחטא אין מעבירין אותו, ויליף מקרא דכי נזר שמן משחת אלקיו עליו אני ה', מה אני בקדושתו אף אהרן בקדושתו לעולם, ועיין בקרבן אהרן דף ל"ז מה שפירש באלו הק"ו, ומה שנראה קצת מתוך דבריו לחזד פירושא דמשיח שעבר מביא על שגגת מעשה הוא תמוה, דלא מצינו פר בשגגת מעשה, ובאמת לא ידענא מנ"ל דאין משיח שעבר מביא כשבה על שגגת מעשה, וע"כ צ"ל כיון דבקדושתו קאי הרי הוא ג"כ בכלל מיעוטא דמעם הארץ פרט למשיח, והרמב"ם ז"ל כתב הטעם בפירוש המשניות דכהן משיח שנמשח בשמן המשחה קדושתו אינה בטילה, אבל נשיא אינו נמשח אלא הראשון, ולפ"ז לר"מ דאמר מרובה בגדים נמי יביא פר, אטו אם עבר יהיה דינו כהדיוט, כיון דלא נמשח, אלא נראה דכהונה גדולה שקדושתו לשמים אינה בטילה ממנו לעולם, וכיון שעלה לא ירד, אבל נשיאות שהיא התמנות על הציבור ואין בה קדושה כ"כ כי עבר ממנה בטלה לגמרי והרי הוא כהדיוט, והיינו הא דאמרינן ביומא (י"ב ע"ב) ובמגילה (ט' ע"ב) לר' יוסי שני אינו ראוי לכהן הדיוט משום מעלין בקדש ולא מורידין דאין קדושתו מסתלקת ממנו, ... אבל בכה"ג כיון שהוא קדוש אין קדושתו מסולקת ממנו אפילו אחר שעבר, וכמ"ד בירושלמי בפירקין דיליף מקדוש יהיה לך כביכול מה אני בקדושתו אף אהרן בקדושתו, ולקמן בשמעתין יתבאר עוד אי"ה:

9. גבורת ארי על יומא דף יב/ב

הלכך נ"ל לפרש דהא גופה דאמרה תורה דמשוח שעבר אכתי קאי בקדושתיה הוא מהאי טעמא גופיה דמעלין בקודש, ומשום הכי פליג רחמנא בין משוח לנשיא דמשוח שעבר מביא פר ונשיא כהדיוט משום דהא דנשיא מביא שעיר לאו משום קדושה הוא דהא קרבנו נעשה בחוץ כמו של הדיוט, אלא גדולתו גרמה לו לשנות גוף קרבנו משל הדיוט דהוא בשעיר והדיוט בכשבה או שעירה וכיון שעבר עבר ודינו כהדיוט, אבל משוח קדושתו גרמה לו לשנות קרבנו שהרי דם פר כהן משיח נכנס לפנים משום הכי אע"פ שעבר לא פקע קדושתיה דקדושת הגוף לא פקע בכדי, כדאמרינן בפ"ג דנדרים (כט, א) גבי שור זה עולה ל' יום ומיניה ילפינן לכל דבר אכתי בקדושתיה קאי ולא פקע מיניה והא גופה מטעמא דמעלין בקודש ולא מורידין. ואפילו היכא דאינו ראוי לקדושה ראשונה כגון משוח שעבר מחמת מומין אפילו הכי מצווה על התולה ומוזהר על האלמנה, וכיון דהכי האי דנקט כהן הדיוט משום מעלין בקודש האי טעמא גופיה הוא טעמא דמדינא קדושת כה"ג עליו משעבר ואי לאו האי טעמא הוי פקע לגמרי משעבר:

10. מלבי"ם ויקרא פרשת ויקרא (מקטע ב)

[רו] והקריב על חטאתו. הנה יש הבדל בין תואר משיח ובין תואר נשיא. ששם משיח הונח על שנמשח בשמן המשחה בין שעובד בין שאינו עובד, שגם אחר שעבר מחמת מום או זקנה שמן משחת אלקיו על ראשו. אבל בשם נשיא לא יקרא רק בעת שהוא נשיא עמו לא אחר שעבר מנשיאתו, כי הוא שם מצטרף כמו אדון עבד וכדומה, וכמ"ש בהוריות (דף יוד) אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא. אמנם יש סברה לומר שטעם קרבן המשיח הוא מפני שהעם למדין ממנו וסומכין עליו כמ"ש לאשמת העם, ולפ"ז כשעבר מכהונתו אין העם סומכין עליו רק על הכהן אשר יהי' בימים ההם וא"צ להביא פר. ובוה יש ק"ו מנשיא שמביא על שגגת מעשה וא"כ מביא בעבור עצמו ובכ"ז נשתנה דינו כשעבר כ"ש משיח שאינו מביא רק על שגגת הוראה שבוה יש סברא שאחר שעבר לא ילמדו העם ממנו שכ"ש שראוי שישתנה דינו. לכן כתוב והקריב על חטאתו. שזה מיותר שהיל"ל והקריב פר בן בקר ותו לא, כמ"ש בחטאת הצבור ובנשיא וביחיד. אך שבא ללמד שיקריב על חטאתו לבד לא על שהעם נכשלים בסבתו, ובוה מבואר שמביא גם משעבר, כי לענין חטאתו אין הבדל בין העת שעובד ובין אחר שעבר. (וברייתא זו מובאה בהוריות שם):